

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ODPRTI ODDELEK IG ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA LJUBLJANA

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o zavodu:

► **Tip zavoda:** javni, zavod za prestajanje kazni zapora (za obsojence z območja sodnega okrožja Ljubljana, obsojence z območja sodnega okrožja Kranj, če so obsojeni na kazen zapora nad eno leto ali jim ostanek kazni po vštetju pripora presega eno leto zapora).

► **Kategorije nastanjenih oseb:** obsojenci.

► **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost zavoda na dan obiska:** 27, dejansko 17 (63 odstotna zasedenost).

Potek obiska in priprava poročila:

► Obisk je bil **nenajavljen**. **Opravljen je bil 24. februarja 2011.**

► **Skupina za obisk:** dva predstavnika Varuha (univerzitetna diplomirana pravnica in specialist kriminalističnega preiskovanja) in ena predstavnica izbranih nevladnih organizacij (Inštitut Primus).

► **Vsebina obiska:** uvodni in zaključni razgovor z vodjo oddelka in pravosodnim policistom (zaključnemu razgovoru se je pridružila tudi prej odsotna pedagoginja).

► **Poročanje:** poročilo o obisku smo po pošti posredovali Generalnemu uradu Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljevanju: GUURSIKS), zavodu pa v vednost 18. 3. 2011, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči njegova stališča; tozadevni odgovor smo prejeli 10. 5. 2011, torej 53. dan po odpremi.

► **DPM je posebej pohvalil**

- da je bilo upoštevno priporočilo DPM iz zadnjega obiska in je bil prostor tuširnice prepleskan,
- da je bilo v oddelku upoštevno priporočilo DPM, da se iz bivalnih prostorov odstrani odvečna embalaža in predmeti zaprtih oseb, saj tovrstnih predmetov ob tokratnem obisku ob pregledu bivalnih prostorov nismo opazili,
- prizadevanje pedagoginje v smeri motiviranja zaprtih oseb, da so ti s svojimi prispevki pripomogli k izdelavi internega glasila »Hop Cefizelj«, ki je bil izdan v avgustu in
- povečano število oseb vključenih v izobraževanje¹, da oddelek nudi vso pomoč obsojencem, da se lahko udeležujejo predavanj (izobraževanje si zaprte osebe praviloma urejajo sami, nekateri so že ob premestitvi vključeni v izobraževanje).

¹ Ob zadnjem obisku je bilo ugotovljeno, da je bil v izobraževanje vključen le en obsojenec. Ob tokratnem obisku pa je bilo ugotovljeno, da oddelek omogoča udeležbo na izobraževanju štirim zaprtim osebam.

DPM: glede na to, da oddelek v zadnjem letu ni bil nikoli zaseden kot ima kapaciteto², predlagamo, da se v prihodnje, glede na konstantno prezasedenost matičnega zavoda, posveti več pozornosti glede možnosti popolnitve oddelka do števila kapacitete. Ob tem pa opozarjamo, da se natančno ugotovi, katera zaprta oseba dejansko izpolnjuje pogoje za namestitve v oddelek, da ne bi prihajalo do težav³. Matični zavod vzpodbujamo, da v čim večji meri namešča oziroma premešča obsojence, ki izpolnjujejo pogoje, v Odprti oddelek Ig.

GUURSIKS: vodstvo zavoda Ljubljana smo že večkrat opozorili, naj obsojence, ki izpolnjujejo pogoje za bivanje v svobodnejšem režimu prestajanja kazni zapora, premešča v Odprti oddelek Ig. Ugotavljamo namreč, da kapacitete v tem oddelku niso zasedene v polnem številu. Po drugi strani v okviru svojih pristojnosti v Odprti oddelek Ig premeščamo obsojence tudi iz drugih zavodov, če v postopku o premestitvi ugotovi, da izpolnjujejo pogoje za bivanje v odprtem oddelku. Postopek premeščanja iz matičnega zavoda v oddelek poteka v sodelovanju obeh - matični zavod pripravi predlog in predstavitev, oddelek pa poda mnenje k predlogu oziroma vlogi konkretnega obsojenca za premestitev. Za primere, ki jih navaja vodstvo Odprtega oddelka Ig, nosijo enako odgovornost kot vodstvo matičnega zavoda. V kolikor pa se je, mogoče tudi zaradi prezasedenosti matičnega zavoda, vzpostavila drugačna praksa ob premeščanju, bomo to vsekakor preverili in opozorili, da se morajo premestitve izvajati strokovno, morajo biti dosledno pripravljene in podprte s soglasjem odprtega oddelka.

DPM: ugotavljamo, da smo na problematiko neločenosti sanitarij za zaposlene in neomogočanja tuširanja opozoril v poročilu že ob zadnjem obisku oddelka, vendar se na to ugotovitev GUURSIKS v svojem odzivnem poročilu ni opredelil. Na podlagi tega predlagamo, da se GUURSIKS tokrat glede navedena opredeli in sporoči morebitne zadržke, da se razmere za zaposlene ne izboljšajo.

GUURSIKS: skupaj z zavodom Ljubljana bomo proučili možnosti preureditve ločenih sanitarij tako v tehničnem smislu kakor v okviru proračunskih možnosti. Za sanacijo v tem letu ni možnosti, saj so skromna proračunska sredstva razdeljena že na druge projekte.

² Vodja oddelka je pojasnil, da se oddelek v letu 2010 ni soočal s prezasedenostjo, saj je bila v povprečju zasedenost le 22 obsojencev.

³ V več primerih se je že pripetilo, da so bile v Odprti oddelek Ig, tudi iz matičnega zavoda, premeščene zaprte osebe, ki v ta oddelek zaradi storjenega kaznivega dejanja (kaznivo dejanje s področja organiziranega kriminala, imajo še odprte postopke...) sploh ne sodijo. Zgodil se je že primer, ko so v oddelek sprejeli obsojenca le iz razloga, ker ga je bilo treba premestiti zgolj zaradi njegovih osebnostnih težav (agresivnost). Zadnji takšen primer so beležili v koncu leta 2010. V tem primeru je obsojenec kmalu po premestitvi fizično napadel drugega soobsojenca.

DPM: predlagamo, da oddelek poskrbi, da se odpravijo pomanjkljivosti v sanitarnem delu (od štirih pisoarjev, ponovno dva spet nista bila v uporabi), da ne bi prihajalo do tako pogostih okvar v sanitarnem delu, ki je bil sicer pred kratkim renoviran (sanirani so bili odtoki).

DPM: predlagamo, da se proučijo možnosti sanacije oken, ki bi zagotovile boljšo tesnitev in s tem preprečitev vstopa hladnega zraka v prostor⁴. Prav tako predlagamo, da se proučijo možnosti glede ogrevanja hodnika, saj ga morajo zaprte osebe dejansko uporabljati tudi v nočnem času, če morajo v toaletni prostor, pri tem pa so manj oblečene (le v oblačilih za spanje)⁵. Zaradi tega lahko pri zaprtih osebah pride tudi do pogostejših obolenj (prehladov).

DPM: ugotovili smo, da do obljubljenе zamenjave pohištva (še) ni prišlo⁶; nekatere stare kovinske postelje so bile v še slabšem stanju, kot so bile ob zadnjem obisku. V bivalnem prostoru številka 1 sta bili dve kovinski postelji tako razmajani, da po našem mnenju do popravila (zamenjave) nista primerni za uporabo (po dolžni ju je namreč mogoče premakniti za več kot 30 centimetrov).

DPM: tudi ob tokratnem obisku smo ugotovili, da so nekatere žimnice iztrošene. V bivalnem prostoru številka 1 je bilo tako ponovno ugotovljeno, da so na več posteljah nameščene stare žimnice (z vzmetmi), ki so poškodovane (strgane), prav tako pa je bila

GUURSIKS: pisoarji se pogosto kvarijo, vendar se popravilo le-teh izvaja v okviru finančnih zmožnosti. Čeprav število uporabnih pisoarjev trenutno zadošča glede na število obsojencev, ki trenutno prestajajo kazen zavora v tem oddelku, menimo, da bi oddelek v sodelovanju z matičnim zavodom lahko poskrbel, da se okvarjeni pisoarji popravijo, saj to ne zahteva večjih finančnih sredstev.

GUURSIKS: za zamenjavo dotrajanih oken in ureditev ogrevanja povezovalnega hodnika so potrebna večja finančna sredstva, vendar sredstev trenutno ni na razpolago, zato predloga DPM za tovrstno izboljšanje bivalnih razmer v tekočem letu ne bo mogoče realizirati.

GUURSIKS: res je, da se v oddelku še vedno uporablja nekaj kovinskih postelj in starih omarič, vendar je že naročeno novo leseno pohištvo, medtem ko oddelek v poročilu navaja, da je stare in poškodovane žimnice že zamenjal.

⁴ Po pojasnilu vodstva oddelka je bilo pred zimo opravljeno dodatno tesnjenje oken v bivalnih prostorih. Kljub temu pojasnilu je bilo med pregledom bivalnih prostorov ugotovljeno, da v prostore še vedno piha. Na pihanje v prostor (slabo tesnjenje oken) so opozorili tudi obsojenci.

⁵ Ob tokratnem obisku (vreme je bilo hladno) je bilo ugotovljeno, da povezovalni hodnik do bivalnih prostorov in toaletnih prostorov ni ogrevan in je bila temperatura praktično enaka zunanji. Tudi zaprte osebe so nas med pregledom bivalnih prostorov na to opozorile in navedle, da je hladnost povezovalnega hodnika čutili v nočnem času, če morajo slučajno v toaletne prostore.

⁶ Že ob prejšnjem obisku je bilo ugotovljeno, da je bilo del inventarja v bivalnih prostorih oddelka zamenjanega z lesenim, del pa je ostal star (kovinske postelje in omare). GUURSIKS je v odzivnem poročilu glede zadnjega obiska navedel, da je bilo v tistem obdobju zamenjanih približno 20 postelj in da bo preostalo pohištvo predvidoma zamenjano v tem letu (mišljeno je bilo 2010).

ugotovljeno, da je bila ena žimnica (nova iz pene) nameščena na postelji s strgano prevleko. Ponovno predlagamo, da se v oddelku zamenja stare in poškodovane žimnice, ter da zaposleni sami spremljajo potrebo po zamenjavi le teh.

DPM: predlagamo, da se poročila Varuha dajo v prostor učilnice »knjižnice«, da bodo vedno dostopna zaprtim osebam⁷.

DPM: pričakujemo, da bo oddelek v kratkem našel sredstva, da bo prišlo do popravila sobnega kolesa (zamenjave pedala)⁸, saj bi ta ob slabem in hladnem vremenu omogočal dodatno rekreacijo.

DPM: predlagamo, da se proučijo možnosti za realizacijo renovacije manjšega objekta pri igrišču za košarko, ki sicer že dalj časa ni v uporabi in tako urediti v prostor za izvedbo obiskov⁹.

DPM: predlagamo, da se poskuša zagotoviti delo čim večjemu številu zaprtih oseb, ki so sposobne za delo in želijo delati oziroma, da jim nudi še več podpore, da si same najdejo zaposlitev¹⁰.

GUURSIKS: menimo, da bi oddelek manjšo okvaro pedala lahko odpravil sam, saj to ne zahteva večjih finančnih sredstev.

GUURSIKS: glede na omejena finančna sredstva zagovarjamo stališče, da moramo v okviru investicijskega vzdrževanja najprej poskrbeti za najnujnejše sanacije, ki zagotavljajo normalno delo zavodov in šele v nadaljevanju urejanje tistih vsebin, ki bi sicer bile koristne, niso pa nujno potrebne za normalno delo v zavodih.

GUURSIKS: v celoti soglašamo s predlogom, hkrati pa dodajamo, da bi moral za zagotavljanje dela obsojencem v večji meri skrbeti matični zavod Ljubljana v sodelovanju z vodstvom Javnega gospodarskega zavoda Golovec Ljubljana, ki je bil ustanovljen s ciljem, da tako v matičnem zavodu, kakor tudi v njegovih dislociranih

⁷ Prostor namenjen za učilnico in »knjižnico« (v njem je še vedno le manjša količina starih knjig) je od zadnjega obiska ostal nespremenjen. V njem nismo opazili nobenega poročila Varuha niti zakonodaje. Vodstvo oddelka je pojasnilo, da je zakonodaja v sobi pravosodnega policista (o čemer smo se tudi sami prepričali) in je obsojencem vedno na voljo. Pritožb glede dostopa do zakonodaje od zaprtih oseb ob tem dejansko nismo slišali. Glede dostopnosti poročil Varuha pa nam je bilo pojasnjeno, da so ta pri vodji oddelka.

⁸ Tudi ob tokratnem obisku je bilo ugotovljeno, da je v športni sobi sobno kolo, ki ima še vedno odlomljeno pedalo.

⁹ Obiski obsojencev v oddelku so še vedno mogoči ob sobotah, nedeljah in praznikih med 14:00 in 17:00 uro. Navadno potekajo na zavodskem dvorišču, sicer pa v jedilnici. Vodstvo oddelka je pojasnilo, da se jim izvedba obiskov v prostorih jedilnice ne zdi najboljša rešitev. Menijo, da bi bilo mogoče za izvajanje obiskov uporabljati.

¹⁰ Tokrat je bilo ugotovljeno, da oddelek delo zagotavlja le manjšemu številu zaprtih oseb. Vodja je sicer pojasnil, da dela na zunanjih deloviščih ni (problem je tudi zaprtje oziroma prestavitev proizvodnje Gorenja Tiki, ki je v preteklosti zagotavljal delo za zaprte osebe). Oddelek je tako omogočal zaposlitev dveh oseb v JGZ Golovec v matičnem zavodu, vendar tudi ta dva sedaj zaradi pomanjkanja dela nista hodila na delo, en je delal na hišnih delih, za enega pa oddelek še ureja zaposlitev. Vodja je tudi pojasnil, da nudi pomoč dvema obsojencema, ki si sama urejata zaposlitev. Sicer pa naj bi glede na strukturo zaprtih oseb, ki so oziroma prihajajo na prestajanje kazni zavora v oddelek potrebovali več, manj zahtevnih delovnih mest, ki pa jih glede na trenutno krizo ne morejo zagotoviti.

oddelkih zagotavlja delo zaprtim osebam.

DPM: ker oddelek za potrebe izdelave glasila ne razpolaga z računalnikom, ki bi ga za ta namen lahko skupno uporabljali, predlagamo, da se proučijo možnosti dodelitve računalnika oddelku, predvsem za potrebe izdelovanja glasila.

GUURSIKS: strinjamo se, da je smiselno v oddelku zagotoviti računalnik, ki bi ga obsojenci lahko uporabljali za izdelavo glasila, prav tako pa je potrebno proučiti tudi možnosti, kako na oddelku zagotoviti ustrezne športne rekvizite. Skupaj z matičnim zavodom bomo omenjeno skušali urediti.